

Regulamin Lubuskiego Klubu Przyrodników

1. Nazwa Klubu brzmi: Lubuski Klub Przyrodników.
2. Klub działa przy Świebodzińskim Domu Kultury i może używać pieczętki podłużnej o treści: Lubuski Klub Przyrodników przy Świebodzińskim Domu Kultury, z adresem.
3. Klub jest sekcją Lubuskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi.
4. Siedzibą klubu jest Świebodzin.
5. Cele klubu to:
 - prowadzenie i popieranie prac badawczych zmierzających do poznania przyrody regionu,
 - inspirowanie i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi inicjatyw twórczych i pracy naukowej w kręgach przyrodników amatorów,
 - popularyzacja wiedzy i kultury przyrodniczej w społeczeństwie,
 - popieranie wszelkich działań na rzecz ochrony przyrody.
6. Formy działalności klubu to:
 - prowadzenie własnych prac badawczych oraz udział w pracach instytutów i towarzystw naukowych,
 - organizowanie zjazdów, konferencji, zebrań, wystaw, konkursów, wycieczek, obozów oraz wypraw naukowych i szkoleniowych,
 - prowadzenie działalności popularyzatorskiej i wydawniczej.
7. Członkiem klubu może zostać każdy pełnoletni obywatel, który zobowiąże się przestrzegać regulaminu klubu i brać czynny udział w jego pracach. Osoby niepełnoletnie mogą zostać sympatykami klubu. Członków i sympatyków na podstawie deklaracji przyjmuje zarząd.
8. Pracami klubu kieruje 7 - osobowy zarząd, s ładu są: prezes, sekretarz, skarbnik i 4 członków. W zebraniach zarządu uczestniczyć mogą także: przedstawiciel zarządu PTPNoZ i przedstawiciel SDK.
9. Podstawą działalności klubu są roczne plany pracy zatwierdzane przez ogół członków na organizowanych corocznie zjazdach. W końcu roku zarząd obowiązany jest przedstawić sprawozdanie z działalności, publikowane w biuletynie klubu.
10. Działalność klubu finansowana jest przez SDK i PTPNoZ, z funduszy przekazywanych przez inne instytucje, oraz dobrowolnych składek członków.
11. Uchwały zarządu i zjazdu członków zapadają zwykłą większością głosów, przy obecności przynajmniej połowy członków.

Sprawozdanie z działalności Lubuskiego Klubu Przyrodników za rok 1985

Członkowie. Wg stanu na dzień 31 grudnia 1985 klub liczył 48 członków i sympatyków; 18 zamieszkałych w woj. gorzowskim, 26 w woj. zielonogórskim i 4 poza wymienionymi województwami. 15 osób legitymuje się wykształceniem wyższym, 16 średnim i 17 podstawowym /przeważnie uczniowie szkół średnich/ lub zawodowym. 13 spośród członków klubu jest członkami PTPNoZ.

Działalność naukowa i szkoleniowa. W początkach roku utworzono Lubuską Kartotekę Przyrodniczą, nadając ramy organizacyjne prowadzonej od roku 1983 akcji inwentaryzacji stanowisk gatunków roślin i zwierząt. Wydrukowano 3000 kart katalogowych oraz powielono regulamin kartoteki. Wg stanu na dzień 31 grudnia w kartotece znajduje się około 650 wypełnionych kart. Pojawiły się głosy krytyczne postulujące poszerzenie podstawowej listy gatunków o których zbierane są informacje.

W styczniu 11 członków klubu wzięło udział w ogólnopolskiej akcji liczenia zimujących ptaków wodnych. Skontrolowano 262 km biegu rzek stwierdzając 5242 ptaki z 20 gatunków. Od kwietnia do czerwca prowadzono akcję szczegółowej inwentaryzacji awifauny lęgowej jezior. Udział wzięło 8 osób, skontrolowano 25 zbiorników wodnych o łącznej powierzchni około 700ha. Po dbraniu materiałów zebranych w latach ubiegłych liczba zbiorników których awifauna została dokładnie zinwentaryzowana wynosi prawie 50, a ich łączna powierzchnia około 2600ha. W połowie listopada przeprowadzono liczenie ptaków wodnych zatrzymujących się na jeziorach. Skontrolowano 10 zbiorników o łącznej powierzchni około 3000ha.

W końcu maja zorganizowano wycieczkę szkoleniową na Pomorze Zachodnie /rezerwaty Słońsk i Swidwie, Woliński Park Narodowy, Międzyodrza i okolice Szczecina/. Zamiast 20 planowanych udział wzięło 12 osób, w związku z tym koszty były stosunkowo wysokie. W połowie listopada zorganizowano wycieczkę do rezerwatu Słońsk. Udział wzięło 10 osób. Organizowano szereg wyjazdów w grupach 2-6 osobowych, mających na celu eksplorację słabiej poznanych terenów oraz udział w badaniach przyrodniczych prowadzonych na terenie regionu.

W kwietniu i maju, na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze 3 osoby wykonały inwentaryzacje stanowisk lęgowych wybranych gatunków ptaków drapieżnych i bociana czarnego na terenie województwa zielonogórskiego.

W końcu marca zorganizowano sesję szkoleniową dla członków klubu, której celem było podniesienie kwalifikacji w zakresie rozpoznawania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, opisu środowiska itp. Udział wzięło 21 osób. We wrześniu zorganizowano III Zjazd Przyrodników Ziemi Lubuskiej. Uczestniczyło 33 osoby. Ponadto, w roku 1985 odbyły się 3 oficjalne zebrania klubu oraz szereg spotkań roboczych grup zajmujących się określonymi tematami. Znaczna część członków klubu brała udział w akcjach i pracach badawczych prowadzonych przez różne placówki i organizacje na terenie całej Polski.

Podobnie jak w latach ubiegłych zorganizowano konkurs wiedzy przyrodniczej dla uczniów szkół podstawowych. Uczestniczyło 109 uczniów z 21 szkół.

Działalność interwencyjna. Wysłano pismo do Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego protestujące przeciw planowanej lokalizacji składowiska odpadów radioaktywnych na terenie rezerwatu przyrody Nietoperek, oraz pismo do Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie w sprawie konieczności powiększenia rezerwatu przyrody Czarna Droga.

Działalność wydawnicza. Wydano 3 numery biuletynu klubu. Biuletyn miał niestety niezbyt staranną szatę graficzną i niedopracowany układ, oraz nie docierał terminowo do wszystkich członków. Wynikało to z faktu, że zarówno redagowaniem jak i kolportażem zajmowała się dotychczas jedna osoba.

Działalność finansowa. Przychody zgromadzone w kasie skarbnika wyniosły:

1. Składki członków	- 4500 zł
2. Wpłaty na wycieczkę na Pomorze	- 37000 zł
3. Wpisowe na sesję szkoleniową	- 1600 zł
4. Wpisowe na III Zjazd	- 6400 zł
Razem	49500 zł

Rozchody gotówki wynosiły:

1. Składki członków PTPNoZ	- 1750 zł
2. Opłata autokaru wycieczki na Pomorze	- 36500 zł
3. Wstęp do muzeum Joliińskiego P. N.	- 120 zł
4. Zakup kopert i znaczków pocztowych	- 460 zł
5. Obiad dla uczestników sesji szkoleniowej	- 1200 zł
6. III Zjazd /wpłata na konto SDK/	- 6000 zł
7. Zwrot wpisowego dla I. Czepnik	- 400 zł
8. Obiad podczas wycieczki do Słońska	- 483 zł

Razem 46913 zł

Wg stanu na dzień 31 grudnia 1985 w kasie klubu pozostaje 2587 zł, oraz przekazana do kasy po wykonaniu powyższego zestawienia kwota 1200 zł pozostała z wycieczki do Słońska. Ogółem 3787 zł.

Ponadto działalność klubu finansowana była przez:

1. Świebodziński Dom Kultury - pokrycie części kosztów konkursu przyrodniczego, III Zjazdu i innych imprez organizowanych przez klub, dofinansowanie wycieczki na Pomorze /9000 zł/.
2. PTPNoZ - dofinansowanie działalności wydawniczej Klubu w wysokości 15000 zł.
3. Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze - dofinansowanie III Zjazdu, oraz całkowite pokrycie kosztów druku kart katalogowych Lubuskiej Kartoteki Przyrodniczej.

S k a r b n i k

mgr inż. Włodzimierz Rudawski

P r e z e s

mgr Andrzej Jermaczek

Na stronach 4 - 16 zamieszczono obszernie streszczenia referatów i komunikatów wygłoszonych podczas III Zjazdu Przyrodników Ziemi Lubuskiej.

++++

Tadeusz Czwałga - Awifauna lęgowa jezior okolic Wojnowa

W roku 1985, w ramach akcji prowadzonej przez Lubuski Klub Przyrodników, prowadzono badania awifauny lęgowej jezior okolic Wojnowa. Obserwacjami objęto pięć sąsiadujących ze sobą zbiorników wodnych: Jez. Wojnowskie Zachodnie, Wojnowskie Wschodnie, Wąchabnowskie, Linie Duże i Linie Małe, o powierzchni odpowiednio: 170, 85, 39, 28, 2ha. Ocena liczebności poszczególnych gatunków ptaków oparto na trzykrotnej szczegółowej kontroli całej długości linii brzegowej. Kontrole przeprowadzono w dniach 5 i 6 maja, 9 i 10 czerwca, 21 i 28 lipca.

Poniżej podano oceny liczebności poszczególnych gatunków na badanych zbiornikach.

Jez. Wojnowskie Zachodnie: Łyska - 80 par, perkoz dwuczuby - 25 par, krzyżówka - 5 par, łabędź niemy - 2 pary, gągoł - 2 pary, błotniak stawowy - 2 pary, bączek - 1 para, remiz - 1 para.

Jez. Wojnowskie Wschodnie: Łyska - 38 par, perkoz dwuczuby 25 par, krzyżówka - 8 par, głowienka - 3 pary, łabędź niemy - 1 para, gągoł - 1 para, wodnik - 1 para, - cyranka - 1 para, błotniak stawowy - 1 para, remiz - 1 para, brzączka - 1 para.

Jez. Wąchabnowskie: Łyska - 6 par, perkoz dwuczuby - 5 par, krzyżówka - 3 pary, remiz - 1 para.

Jez. Linie Duże: Łyska - 6 par, perkoz dwuczuby - 5 par, łabędź niemy - 1 para, remiz - 1 para.

Jez. Linie Małe: Łyska - 1 para, krzyżówka - 1 para, brzączka - 1 para, zimorodek - 1 para.

Marianna Duda - Informacja na temat rezerwatowej ochrony przyrody w województwie zielonogórskim

Na terenie województwa zielonogórskiego ochroną rezerwatową objęto dotychczas 20 obiektów o łącznej powierzchni około 570 ha, co stanowi około 0,06% całkowitej powierzchni województwa. Jeden obiekt, rezerwat "Boratyń" został w roku 1984 zlikwidowany /wyginęły rośliny dla ochrony których rezerwat utworzono/, tak, że aktualnie rezerwatów przyrody jest ogółem 19.

Największym jest rezerwat "Buczyna Szprotawska". Utworzony został w roku 1965 w celu zachowania fragmentu lasu mieszanego pochodzenia naturalnego o typie buczyn karpaccich, z charakterystycznym bogatym runem. W drzewostanach bukowych domieszki stanowią: lipa,

dąb, jawor, świerk, sosna, modrzew i grab. Na szczególną uwagę zasługują bardzo rzadko w Polsce występujące fragmenty litych drzewostanów lipowych. Położenie rezerwatu: gmina Szprotawa, Nadleśnictwo Szprotawa, leśnictwo Kopanie.

Rezerwat "Nad Jeziorem Trześniowskim" został utworzony także w roku 1965 w celu zachowania lasu bukowego pochodzenia naturalnego. Dodatkowym walorem tego rezerwatu jest bardzo urozmaicona rzeźba terenu i położenie nad jeziorem. Powierzchnia rezerwatu wynosi około 50 ha, a położony jest w miejscowości Łągów na terenie Nadleśnictwa Świebodzin.

W niewielkim, o pow. około 11 ha rezerwacie "Bukowa Góra" położonym w miejscowości Bobrowniki, gmina Otyń, na terenie Nadleśnictwa Nowa Sól, zachowany został fragment lasu o charakterze naturalnym porastającym strome zbocza zabezpieczając je przed erozją. W drzewostanie tego rezerwatu przeważa buk w wieku 110 - 130 lat. Rezerwat utworzono jako pierwszy w województwie, tj. w 1954 roku.

Rezerwat "Annabrzeskie Wąwozy" stanowiący fragment Wzgórz Dalkowskich cechuje wielką zróżnicowanie rzeźby terenu. Strome zbocza o głębokości dochodzącej do 100m porastają drzewostany o bardzo bogatym składzie gatunkowym: świerk, sosna, dąb, modrzew, brzoza, jesion, olsza, jawor, grab, osika, daglezja, robinia, dąb czerwony. Powierzchnia rezerwatu około 56 ha, położenie: gmina Bytom Odrz., Nadleśnictwo Szprotawa, leśnictwo Annabrzeg.

Rezerwat "Uroczysko Grodziszcze" obejmuje wielogatunkowy 110 - 150 letni drzewostan liściasty z przewagą dębu, jesionu, buka i olszy, oraz wczesnośredniowieczne grodzisko. Rezerwat o pow. 16 ha leży na terenie gminy Szczaniec w lasach Nadleśnictwa Świebodzin, leśnictwa Bolewiny.

W najmniejszym, o pow. 2,3 ha zielonogórskim rezerwacie "Dębowy Ostrów", położonym nad jeziorem Paklicko, w gminie Świebodzin, Nadleśnictwie Świebodzin, leśnictwie Nowy Dworek, zachowany został fragment lasu dębowego o charakterze naturalnym.

Najbliżej miasta Zielonej Góry znajduje się rezerwat "Zimna Woda" w którym na powierzchni około 32 ha występują zbiorowiska leśne zaliczane głównie do zespołu lęgowego, Dominującymi gatunkami drzewostanu są olsza i jesion, w runie spotyka się między innymi chronione widłaki. Rezerwat ten znajduje się w Nadleśnictwie Zielona Góra przy trasie z Drzonkowa do Klepina.

Rezerwat "Bażantarnia" znajduje się przy drodze E - 14

w pobliżu Otyńia. Utworzony został dla zachowania fragmentu lasu mieszanego z pojedynczymi okazami drzew pomnikowych. Powierzchnia 17 ha.

W miejscowości Zatonie, gmina Zielona Góra, znajduje się rezerwat "Zatonie", którego część jest także parkiem zabytkowym. Jest to rezerwat typu leśno-krajobrazowego.

W niewielkim, o powierzchni około 11 ha rezerwacie "Nad Młyńską Strugą" leżącym nad meandrującą rzeczką Skrodą w gminie Przewóz, Nadleśnictwa Wymiarki, godnym zachowania jest fragment naturalnego lasu dębowo-bukowego z pojedynczymi egzemplarzami jodły pospolitej i domieszkami innych gatunków.

Fragment lasu o charakterze naturalnym o pow. około 43 ha jest także obiektem ochrony w rezerwacie "Laski" położonym w pobliżu Babimostu, w Nadleśnictwie Babimost, leśnictwie Laski. Najczęściej spotykane tu gatunki drzew to: dąb, olsza, buk, świerk i modrzew.

Rezerwat "Wrzosiec" utworzony został dla ochrony wrzosca bagiennego obficie występującego na całej powierzchni rezerwatu, tj. około 24 ha. W rezerwacie tym gniazduje żuraw. Obiekt znajduje się na terenie gminy Lipinki w Nadleśnictwie Wymiarki, leśnictwie Piotrów.

Rezerwat torfowiskowy "Bagno Chorzemińskie" jest jedynym rezerwatem ścisłym w województwie. To chronione torfowisko przejściowe o pow. 3,8 ha, znajduje się w lasach nadleśnictwa Woląztyn, leśnictwa Chorzemin.

Innym rezerwatem torfowiskowym jest "Pawski Ług" położony na terenie nadleśnictwa Swiebodzin, w pobliżu miejscowości Łagów.

Znacznie większym od poprzednich /pow. około 42 ha/ jest rezerwat torfowiskowy "Żurawie Bagno". W rezerwacie tym wśród licznie występujących mchów torfowców znajdują się rzadkie i chronione gatunki roślin - rosiczka okrągłolistna i bagno zwyczajne. Rezerwat położony jest w głębi lasów Nadleśnictwa Wymiarki, leśnictwa Jamno, na terenie gminy Przewóz.

Jedynym w województwie rezerwatem typowo faunistycznym, utworzonym dla ochrony kolonii czapli siwej, jest rezerwat "Wyspa" na Jeziorze Chobienickim. Wyspa ta, o pow. około 26 ha wchodzi w skład Nadleśnictwa Woląztyn, leśnictwa Nowiny.

Rezerwat "Dębowiec", najmłodszy z naszych rezerwatów, utworzony został w roku 1984 w celu zachowania starodrzewu dębowego

będącego stanowiskiem chronionych owadów: jelonka rogacza i kozioroga dębosza. Rezerwat ten o powierzchni około 10 ha znajduje się w leśnictwie Dzikowo Nadleśnictwa Gubin.

Dwa rezerваты wodne o nazwach "Jezioro Święte" /pow około 20 ha/ i "Mesze" /pow około 20 ha/ położone w Nadleśnictwie Sława gminie Kolsko, utworzone zostały dla ochrony jezior z charakterystycznymi zespołami oraz rzadkimi gatunkami roślin wodnych i bagiennych.

Lista rezerwatów przyrody w województwie zielonogórskim nie jest zamknięta. Aktualnie w Ministerstwie Leśnictwa znajdują się wnioski o uznanie za rezerwat przyrody czterech obiektów: rezerwatu "Kręcko" - fragmentu lasu łęgowego o pow. około 65 ha w Nadleśnictwie Babimost, rezerwatu "Młodno" - torfowiska i łąk o łącznej pow. około 93 ha położonego w Nadleśnictwie Białków, rezerwatu "Dąbrowa nad Brzeźnicą" - fragmentu lasu liściastego w Nadleśnictwie Krzystkowie o pow. około 7 ha, "Wągliny" - fragmentu starodrzewiu mieszanego o pow. około 7 ha w Nadleśnictwie Gubin.

Ponadto przygotowano dokumentację do objęcia ochroną: torfowiska "Wilkowo" w Nadleśnictwie Swiebodzin, Jezior Chobienickich koło Babimostu oraz stanowisk bagna, ewczyńskiego i bobałki okągłolistnej w Nadleśnictwie Sława.

Andrzej Jermaczek - Charakterystyka przyrodnicza projektowanych rezerwatów przyrody "Wilkowo", "Kręcko" i "Jeziora Chobienickie"

W latach 1984 - 85 opracowana została dokumentacja projektowa konieczna do objęcia ochroną rezerwatową trzech obiektów leżących w północnej części województwa zielonogórskiego.

Projektowany rezerwat "Wilkowo" o powierzchni około 16 ha obejmuje trzy torfowiska wysokie położone w bezodpływowych nieckach na południe od miejscowości Lubrza. Najmniejszy z obiektów o pow 3,5 ha porośnięty jest całkowicie lasem sosnowym z niewielką domieszką brzoź. W runie dominują torfowce, wełnianka pochwowata i wąskolistna oraz żurawina, a na obrzeżach czernieć błotna i bobrek trójlistkowy. Największe z torfowisk o powierzchni 8,5 ha na przeważającej części powierzchni jest odkryte. Oprócz dominujących

podobnie jak na obiektach poprzednim torfowców, wełnianek i żurawiny, dość licznie występują tu: turzycza bagienna, przygielka biała i bagnica torfowa, a masowa rosiczka okrągolistna. Trzeci z omawianych obiektów jest stosunkowo zdegradowany, na około 3/4 powierzchni porośnięty trzcinnikiem i pałąką szerokolistną, jednak na powierzchni około 1 ha zachowała się roślinność typowa dla torfowisk wysokich z wełniankami, turzyczą bagienną, żurawiną, bagnicą torfową i przygielką białą.

Projektowany rezerwat "Kręcisko" położony jest około 1 km na wschód od miejscowości Kręcisko, w gminie Zbąszynek, w dolinie niewielkiej rzeczki - Lentwej Obry. Jego powierzchnia wynosi 65,4 ha. Około 90% powierzchni zajmuje łąg olszowo-jesionowy /*Circaeo-Alnetum*/ a około 10% łąg porzeczkowy /*Ribis nigri-Alnetum*/. W drzewostanie dominuje olcha i jesion, jako domieszka występują brzoza, topole, wiąz, dąb, buk, świerk, grab, modrzew, osika, wierzba, lipa i czeremcha. Wiek drzewostanu waha się od 60 do 100 lat, sporadycznie występują drzewa starsze, także o wymiarach pomnikowych. Podszycie jest dobrze wykształcone i stosunkowo znacznie zróżnicowane. Dominują: dereń, świdwa, leszczyna, czeremcha, kruszyna i trzmielina. W runie dominują: w okresie wiosennym zawilec gajowy i żółtokwiatowy, pierwiosnka lekarska, śleziennica i przylaszczka, później szczyr trwały, kłobowica leśna, jezyna popielica, ostrożeń warzywny, wietlica samcza i inne. Na szczególną uwagę zasługują występujące tu gatunki roślin chronionych: wawrzynek wilczełyko, śnieżyczka przebiśnieg, dwa gatunki storczyków - listera jajowata i storczyk plamisty, oraz częściowo chroniona kowalia majowa. Na terenie rezerwatu stwierdzono gniazdowanie 48 gatunków ptaków.

Teren projektowanego rezerwatu "Jeziora Chobienickie" obejmuje jeziora Wielkowiejskie i Kopanickie oraz część jeziora Chobienickiego, położone w Dolinie Obry w gminie Siedlec. Sumaryczna powierzchnia obszaru proponowanego do objęcia ochroną wynosi 320 ha, w tym 31 ha to wyspy. W obrębie omawianych jezior gniazduje kilkadziesiąt gatunków ptaków wodnych i błotnych, między innymi: gęgawa - 9 - 16 par, gągoń - 9 par, cyranka - 2 pary, cyraneczka i płaskonos - po 1 parze, błotniak stawowy - 3 pary, kania czarna i ruda - po 1 parze, czapla siwa - 60 par, kokoszka wodna, perkozek, bąk, bączek, kureczka nakrapiana, żuraw, zimorodek i inne. Znaczenie jest również omawianych jezior dla ptaków w okresie wędrówek. Jesienią liczebność ptaków wodnych osiąga 7 tys osobników. Dominują: łyska - do 4300, krzyżówka - do 2000, głowienka i czernica - do 1000, oraz gągoń - do 200 osobników.

Łeszek Jerzak - Sprawozdanie z robytu w Białowieskim Parku Narodowym

W dniach od 1 do 30 maja 1985 autor przebywał w Białowieskim Parku Narodowym, towarzysząc doc. Ludwikowi Tomiałojciowi i dr Tomaszowi Hesołowskiemu, którzy już jedenasty sezon prowadzili tu badania ornitologiczne. Celem tych badań jest określenie składu gatunkowego ptaków różnych grupów leśnych Puszczy Białowieskiej /ols-łąg, łąg, bór mieszany/ w okresie lęgowym. Wykorzystywano kombinowaną metodę kartograficzną pozwalającą na określenie ilościowego i jakościowego składu awifauny lęgowej badanych powierzchni. Kartowania odbywały się codziennie od 4⁰⁰ do 10⁰⁰, a po południu zajmowano się wyszukiwaniem gniazd, kontrolowaniem już znalezionych, oraz budek lęgowych, a także obrączkowaniem ptaków dorosłych i piskląt.

W czasie pobytu autor zapoznał się praktycznie z kombinowaną metodą kartograficzną, z głosami ptaków na badanych powierzchniach i metodami kontroli gniazd.

Artur Nowak - Ptaki Doliny Warty w okolicy Gorzowa Wlkp.

W sezonie 1984, w ramach badań ptaków Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej, prowadzono inwentaryzację ptaków Doliny Warty koło Gorzowa Wlkp. Przeprowadzono rozpoznanie rozmieszczenia ptaków na prawym - północnym pradolinowym odcinku rzeki, który położony jest między Gorzowem a Nowinami Wielkimi. Obserwacjami objęto obszar około 12000 ha. Naturalną granicę pradoliny na tym odcinku stanowią wzgórza morenowe. Około 70% powierzchni doliny zajmują pola uprawne i pastwiska, pozostałą powierzchnię zajmują łąki i zadrzewienia. W sezonie lęgowym /kwiecień - czerwiec/ przeprowadzono 3 podstawowe liczenia i 3 kontrole dodatkowe. Dla ułatwienia obserwacji penetrowano pasy terenu szerokości około 400m. Obserwacje rozpoczynano o godz. 7⁰⁰, a kończono o 20⁰⁰, wykorzystując wolne soboty i niedziele. Kontrola podstawowa całego odcinka zajmowała 4, niekiedy więcej dni.

Ogółem na badanym terenie stwierdzono 82 gatunki ptaków, spośród lęgowych między innymi: kulik wielki - 1 para, czajka - 90 par, kszyc - 10 par, rybitwa czarna - 11 par, łabędź niemy - 1 para, kania czarna - 2 pary, pustułka - 2 pary, spośród niełgowych: rybitwa wielkodzioba - 4 osobniki, brodziec ąniady - 3 osobniki, rybitwa zwyczajna - 15 osobników.

Mirosław Nowicki - Awifauna łąkowa doliny Odry koło Krosna Odrz.

Badania prowadzone w ciągu dwóch okresów lęgowych, w latach 1983 - 84, objęły 41 km² doliny Odry powyżej ujścia Bohru. 3/4 powierzchni badanego terenu zajmują łąki, reszta przypada na lasy, zarośla i zbiorniki wodne. Rzeka jest uregulowana, ale nie obwałowana. Posługując się zmodyfikowaną metodą kartograficzną zebrano informacje na temat wszystkich ptaków określanych jako wodne i błotne, nie licząc jedynie większości drobnych ptaków wróblowatych oraz ptaków drapieżnych. Uzyskano dane o występowaniu i zagęszczeniu 28 gatunków lęgowych oraz o pojawianiu się dalszych 25 gatunków przelotnych lub zalatujących.

Stwierdzono następujące gatunki ptaków lęgowych /w nawiasach podano liczbę par/: perkozek /10/, perkoz dwuczuby /5/, bocian biały /7/, krzyżówka /40/, cyranka /4/, płaskonos /2/, myszolew /11/, kania ruda /4/, kania czarna /2/, trzmielojad /1/, błotniak stawowy /5/, puszczyk /2/, żuraw /1/, wodnik /4/, derkacz /6/, łyska /20/, kulik /9/, czajka /70/, sieweczka rzeczna /3/, brodziec piskliwy /5/, rycyk /2/, kszyc /40/, zimorodek /3/, brzegówka /8/, remiz /22/, dziwonia /6/.

Wśród ptaków zalatujących występowały: bocian czarny, kormoran, czapla siwa, łabędź niemy, łabędź krzykliwy, gęgawa, krakwa, bielik, gadożer, błotniak łąkowy, krwawodziób, mewa pospolita, mewa mała.

W roku 1984 dokonano liczeń na dwóch powierzchniach próbnych obejmujących po 30 ha łąk. Na powierzchni I obejmującej teren znacznie wysuszony stwierdzono gniazdowanie 8 gatunków przy zagęszczeniu 16 par na 10ha. Dominantami były: skowronek /64,4%/ oraz czajka i świergotek łąkowy. Na powierzchni II obejmującej teren bardziej wilgotny wykazano gniazdowanie 9 gatunków przy zagęszczeniu 11,3 par/10ha. Dominantami były tu: świergotek łąkowy, kszyc, czajka, skowronek, potrzos, świerszczak i rokitniczka.

Porównanie struktury dominacji tych powierzchni, oraz innych literaturowych tanych z łąk, pastwisk i torfowisk niskich wykazało podobieństwo awifauny łąk nadodrzańskich do uprawnych łąk i pastwisk z zachodniej Polski i Niemiec, oraz zawiązanie struktury dominacji pos. II do obszarów torfowisk niskich.

Dane uzyskane z powierzchni próbnych i całości terenu pozwalają scharakteryzować łąki nadodrzańskie jako środowisko lę-

gowe ptaków wodnych i błotnych. Występuje tu 9 gatunków ptaków błotnych. Najliczniejsze to czajka i kszyc. Stanowią one łącznie 90% ptaków siewkowatych łąk. Ogólnym zagęszczeniem wszystkich gatunków wynosi 0,5 pary/10ha / w miejscach kolonijnego gniazdowania czajki jest wyższe. W odróżnieniu od dolin polskich rzek położonych na wschód od Odry zanotowano niskie zagęszczenie rycyka oraz brak krwawodzioba. wiąże się to prawdopodobnie z większą naturalnością tamtych terenów i zachowaniem atrakcyjności biotopów. Jedynie gatunki które przekazały nieufność względem terenów zmienionych przez człowieka /czajka, kszyc i kulik/ osiągnęły na badanym terenie zagęszczenie równe lub wyższe niż na terenach naturalnych.

Wiadomości uzyskane podczas prac terenowych w zestawieniu z danymi literaturowymi wskazują na częściowe zatracenie specyfiki awifauny doliny rzecznej. Wydaje się, że głównymi czynnikami wpływającymi na stan awifauny są regulacja doliny oraz aktualna gospodarka człowieka.

Niniejszy referat jest skrótem pracy magisterskiej znajdującej się w Zakładzie Zoologii Systematycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Józef Radkiewicz - Bocian biały na Środkowym Nadodrzu w roku 1984

Inwentaryzacje bociana białego prowadzono na powierzchni 11667,5 km², z czego na obszar województwa zielonogórskiego przypada 8867,5 km², pozostałe 24% powierzchni łączy w województwie gorzowskim, lenickim i leszczyńskim.

Stwierdzono 858 gniazd, w województwie zielonogórskim z tego zajętych /HPa/ 756 i 525 zaś gniazd z młodymi /HPm/ odpowiednio 585 i 411.

Pod względem umieszczenia gniazd trzy pierwsze miejsca zajęły: dachy - 44,99%, drzewa - 29,95% i słupy elektryczne - 11,54%.

Rozmieszczenie gniazd w terenie nie było równomierne i w pełni odzwierciedlało warunki fizjograficzne terenu. Większe zagęszczenie wystąpiło w dolinach rzek, szczególnie Odry i Warty. Tu zarejestrowano 14 kolonii z liczbą gniazd 5 i więcej. Oto niektóre z nich: Kłopot - 32, Czarnów - 19, Nietkowiec - 17, Czarnowo

- 15, Kamień Mały - 14, Jamno - 7. Średnie zagęszczenia /Std/ wyniosły dla całego obszaru 6,48, dla województwa zielonogórskiego - 5,92.

Liczba młodych wyniosła 1336 i 942 co daje w pierwszym przypadku 1,77 młodego na gniazdo zajęte /JZa/ i 2,28 młodego na gniazdo produktywne /JZm/, w drugim przypadku odpowiednio 1,79 i 2,29. 50,75% młodych pochodziło z lęgów z dwoma młodymi /HPm2/, 33,68% z HPm3 i 10,78% z HPm4.

W 4,5% gniazd stwierdzono straty w lęgach /HPo/-// i /HPo/m//. Przyczyny zniszczenia lęgów były następujące:

- na etapie wysiadywania jaj: zniszczenie gniazd przez wiatr, walki o gniazdo, drapieżnictwo /kuna domowa/ oraz wybranie jaj przez ludzi,
- na etapie wychowu młodych: zniszczenie lęgów przez wiatr, wyrzucenie młodych przez dorosłe oraz w czasie walk o gniazdo, uderzenie pioruna w budynek, pożar, zrzućenie gniazd przez ludzi /ze słupów elektrycznych/ oraz załadlenie młodych przez pszczoły.

Nie potwierdzono funkcjonującego w literaturze poglądu o większych stratach w lęgach i zmniejszeniu liczby młodych w obrębie kolonii. Przeciwnie, otrzymane wyniki wskazują, że kolonie są bardziej efektywnym miejscem gniazdowania.

Zebrały materiał po porównaniu z danymi z lat poprzednich wskazuje, że populacja bociana białego na badanym obszarze jest ustabilizowana.

Leszek Jerzak, Leszek Krotulski-Krechowicz, Józef Radkiewicz
Informacja o obrączkowaniu bociana białego na Ziemi Lubuskiej
w roku 1985

W dniach od 3 do 6 lipca 1985 obrączkowano pisklęta bociana białego w dwóch koloniach: Głuchów i Kłopot. Zaobączkowano w sumie 35 ptaków. W przyszłych sezonach planuje się objęcie akcją większej liczby kolonii.

Włodzimierz Rudawski - Liczebność, rozmieszczenie i ochrona stanowisk lęgowych bielika, rybołowa, orlika, puchacza i bociana czarnego w województwach gorzowskim i zielonogórskim

Rozporządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1983 r. w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt stworzyło podstawy prawne do stosowania nowego sposobu ochrony polegającego na zabezpieczaniu stanowisk lęgowych niektórych rzadkich ptaków. W oparciu o te przepisy, w obrębie obu lubuskich województw objęto ochroną wszystkie znane gniazda bielika, rybołowa, orlika krzykliwego, puchacza i bociana czarnego. Zgodnie z zarządzeniami: wojewody gorzowskiego nr 31/85 z dnia 21 czerwca 1985 i wojewody zielonogórskiego nr 117/85 z dnia 27 sierpnia 1985 stanowiska lęgowe tych ptaków uznano za pomniki przyrody. Do prowadzenia rejestru tych stanowisk zobowiązano wojewódzkich konserwatorów przyrody, którzy mają prawo bieżącej aktualizacji wykazu stref ochronnych.

Ochrona stanowisk lęgowych polega na wprowadzeniu zakazu dokonywania wszelkich istotnych zmian /zwłaszcza wycinania drzew/ w promieniu 200m od gniazda, a w okresie od 1 lutego do 31 lipca w promieniu 500m od gniazda zajętego. Szczegółowego określenia zasięgu stref i obowiązujących ograniczeń dokonują organy administracji państwowej stopnia wojewódzkiego. W 1985 roku, w obu lubuskich województwach zatwierdzono następujące ilości stref ochronnych:

Gatunek	woj. gorzowskie	woj. zielonogórskie
Bielik	19	10
Rybołów	1	2
Orlik krzykliwy	4	1
Puchacz	1	-
Bocian czarny	9	4
Razem	34	17

Członkowie Lubuskiego Klubu Przyrodników brali czynny udział w wyszukiwaniu poważszych stanowisk lęgowych, a w woj. zielonogórskim wykonali dla Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody dokumentację wykorzystaną przy zatwierdzaniu stref ochronnych.

Zbigniew Urbańczyk - Letnia występowanie nietoperzy /Chiroptera/ w rezerwacie Nietoperek

Podziemia byłego Międzyrzeckiego rejonu Umocnionego stanowią unikalną kryjówkę zimową wielu gatunków nietoperzy. Interesującym zagadnieniem było, czy i na ile nietoperze wykorzystują te podziemia również w okresie letnim.

Badania nad letnim występowaniem nietoperzy w podziemiach rezerwatu Nietoperek prowadzono dwoma sposobami: metodą obchodu podziemi połączoną z liczeniem wszystkich napotkanych nietoperzy oraz metodą odłowu w sieci. Ta druga metoda okazała się bardzo efektywna. Odłowy prowadzono w dwóch miejscach - przy otworze bramy wjazdowej oraz w otworze wejściowym do komory w obiekcie 2580. Sieć zawieszano wczesnym wieczorem, a kończono odłowy nad ranem. W miesiącach letnich /VI - VIII/ w latach 1981 - 83 przeprowadzono łącznie 9 odłowów. Stwierdzono występowanie 8 gatunków nietoperzy. Są to:

- nocek duży /Myotis myotis/	- odłowiono łącznie 272 osobniki
- nocek bechsteina /M. bechsteini/	" 1 "
- nocek rudy /M. daubentoni/	145
- nocek brandta /M. brandti/	2
- mroczek późny /Eptesicus serotinus/	27
- gacek wielkouch /Flecotus auritus/	2
- karlik malutki /Pipistrellus pipistrellus/	1
- mopek /Barbastella barbastellus/	57

Podczas obchodów podziemi stwierdzono łącznie 160 nocków rudych oraz 28 nocków dużych. Nocki rude występowały pojedynczo i nieregularnie w większości korytarzy zaś nocki duże w niewielkich skupiskach w niektórych komorach.

W komorze w obiekcie 2580 stwierdzono letnią kolonię samiec nocków dużych /kolonia rozrodcza/ liczącą około 150 osobników. Jest to dosyć unikalne znalezisko, gdyż w naszej szerokości geograficznej nocki duże tworzą letnie kolonie głównie na strychach, wieżach itp. W Polsce znana jest tylko jedna rodzimna kolonia letnia tego gatunku w jednej z jaskiń na Żyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Stwierdzono regularne rozmnażanie się nocków dużych w omawianej kolonii, w obiekcie 2580. Porody obserwowano w drugiej połowie czerwca a lotne młode pod koniec drugiej dekady lipca.

U pozostałych gatunków nie stwierdzono rozmnażania się w podziemiach rezerwatu. Zdecydowana przewaga samców może świad-

czyć o tym, że podziemia stanowią w okresie letnim schronienie dla samców, które w tym okresie żyją pojedynczo lub w niewielkich grupach, często koczując na pewnym obszarze. Prowadzone podczas badań obrączkowanie pozwoliło stwierdzić, że część nietoperzy spotykanych w podziemiach latem, pozostaje tu na zimę. Z 23 mopek obrączkowanych latem 1983 w podziemiach - 16 /70%/ znaleziono powtórnie następną zimy. Część populacji nietoperzy zwłaszcza samce, ma więc niewątpliwie charakter osiadły i przebywa w podziemiach przez cały rok.

Hanna Uździcka - Drzewostan parku w Zaborze

Park w Zaborze /woj. zielonogórskie/ został założony w latach 40-tych XVIII w. przez hr. Fryderyka Augusta von Cosel. Początkowo był to salon ogrodowy z alejami, żywopłotami i fontannami, brak było drzew. Nasadzenia drzewiaste wprowadzano od końca XVIII w. Do dziś zachowały się 200-letnie drzewa z tamtego okresu. W następnych latach charakter parku był zmieniany, drzewostan uzupełniany i odnawiany.

Cały teren parku dzieli się na 4 części:

- pałac i obszar przypałacowy oraz teren sąsiadujący otoczony budynkami gospodarczymi,
- duży park krajobrazowy,
- uprawy polno-ogrodowe w północnej części parku, jezioro;

Naturalną granicę parku stanowi rów wodny i jezioro. Od jeziora do jeziora prowadzi aleja obsadzona lipą drobnolistną /Tilia cordata/. Stanowi ona najciekawszą fragment osi kompozycyjnej. Wśród starszych drzew spotykanych w parku dominują następujące gatunki:

- świerk pospolity /Picea abies/	- ok. 160 szt.
- klon pospolity /Acer platanoides/	- " 140 "
- lipa drobnolistna /Tilia cordata/	- 120
- kasztanowiec biały /Aesculus hippocastanum/	- 70
- jesion wyniosły /Fraxinus excelsior/	- 65
- dąb szypułkowy /Quercus robur/	- 50
- robinia akacjowa /Robinia pseudoacacia/	- 50

Łącznie naliczono 55 gatunków drzew i krzewów.

W wykazie pomników przyrody, wg danych Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze zostały zarejestrowane następujące pomniki przyrody:

- 12 dębów szypułkowych o obwodach od 320 do 490 cm, wysokości 22 - 25m i wieku około 350 lat.
- 3 jesiony wyniosłe o obwodach 450 i 490cm, wysokości 25m i wieku około 30 lat.
- 2 lipy drobnolistne o obwodzie 330 i 400 cm, wysokości 22m, wieku 250 lat.

Wiek drzewostanu starszego, decydującego o układzie parku określa się na 130 - 150 lat, ale spotyka się drzewa starsze. Na większości powierzchni występuje samosiew drzew i krzewów, który pozostał po II wojnie światowej.

Poza wymienionymi zarejestrowanymi pomnikami przyrody, zauważono inne drzewa o wymiarach pomnikowych:

- 20 dębów szypułkowych o obwodach od 320 do 500 cm
- 5 jesionów wyniosłych " od 290 do 560 cm
- 4 lipy drobnolistne " od 300 do 410 cm
- 1 grab pospolity o obwodzie 330 cm
- 1 wierz szypułkowy " 400 cm

Tak liczne występowanie drzew pomnikowych związane jest z osiągnięciem przez wiele drzew dużych rozmiarów dzięki zasobom siedliskowym /żywna gleba, woda przepływowa/.

Plan pracy Lubuskiego Klubu Przyrodniczego na rok 1986

1. Kontynuacja działalności Lubuskiej Kartoteki Przyrodniczej -
 - inwentaryzacja stanowisk rzadkich i ginących gatunków roślin i zwierząt, weryfikacja listy gatunków i regulaminu kartoteki.
2. Kontynuacja i zakończenia akcji "Ptaki wodne i błotne Pojezierza Lubuskiego. Przygotowanie wyników do publikacji.
3. Kontynuacja akcji inwentaryzacji obiektów i terenów zasługujących na objęcie ochroną pomnikową lub rezerwatową. Bieżące kierowanie wniosków do odpowiednich organów administracji państwowej.
4. Opracowywanie dokumentacji projektowych obiektów chronionych w ramach działalności w PTPNoZ.
5. Udział w ogólnopolskich lub regionalnych akcjach inwentaryzacyjnych, np: zimowym liczeniu ptaków wodnych i drapieżnych, akcji "Ornitologiczny Atlas Polski" itp.
6. Organizacja:
 - IV konkursu przyrodniczego dla uczniów szkół podstawowych,
 - wiosennej sesji szkoleniowej klubu,
 - wycieczki szkoleniowej w Dolinę Baryczy,
 - IV Zjazdu Przyrodniczych Ziemi Lubuskiej,
 - przeglądu przeźroczy przyrodniczych,
 - wystawy fotografii przyrodniczej członków klubu,
7. Wydanie 3 - 4 numerów biuletynu klubu, powołanie zespołu redakcyjnego i uporządkowanie spraw związanych z kółportażem.
8. Wydanie znaczków klapowych.
9. Wydanie zaświadczeń o członkostwie dla członków i sympatyków klubu.
10. Uporządkowanie spraw organizacyjnych klubu, weryfikacja członków którzy w ciągu ostatnich dwóch lat nie brali udziału w pracach klubu i nie wykazali zainteresowania jego działalnością.
11. Popularyzacja informacji o działalności klubu:
 - przygotowanie notatek do czasopism przyrodniczych i prasy lokalnej,
 - przygotowanie udźwiękowanego zestawu przeźroczy,
 - wydanie ulotki informacyjnej,
12. Ufowszechnianie wiedzy i kultury przyrodniczej poprzez imprezy wymienione w punkcie 6, oraz organizację szeregu ogólnodostępnych spotkań o tematyce przyrodniczej.